

جلوه های علم معانی در شاهنامه فردوسی (بررسی جمله های امر و نهی و ندایی)

محمد پوری‌اور چوبر*^۱، دکتر احمد رضا نظری چروده^۲.

۱- دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ازاد اسلامی واحد آستارا

۲- استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ازاد اسلامی واحد آستارا

چکیده

در این مقاله ابتدا مقدمه ای کوتاه در خصوص ضرورت نقد و بررسی بلاغت سنتی ارائه شده است. سپس به بررسی جمله های امرونی و ندایی در علم معانی و الگوهایی از ساختار زبان فارسی در شاهنامه فردوسی اشاره می کنیم: تحقیق حاضر با هدف دستیابی به معیارها و موازینی برای تحلیل متون ادب فارسی از طریق تجزیه و تحلیل داده ها، و همچنین الگویی نیز برای سنجش کلام هنری از این دیدگاه ارائه شده است. در نتایج سعی شده ضمن بررسی چگونگی مطالب ارائه شده در این علم با ساختار زبان فارسی از طریق تجزیه و تحلیل داده ها در جمله های امر و نهی و ندایی در شاهنامه فردوسی، الگویی نیز برای سنجش کلام هنری در علم معانی از این دیدگاه ارائه شود.

واژگان کلیدی: علم معانی، جمله های امر، نهی و ندایی، بلاغت فارسی

۱. مقدمه

هرمردی از اساتید زبان و ادبیات فارسی که یکی از دروس بلاغت فارسی را تدریس کرده باشد (از جمله معانی) خواسته و ناخواسته پیش زمینه هایی دارد و ناچار است به امهات کتب آموزشی و منابع معتبر بلاغت مراجعه کند. در اکثر دانشگاه های کشور در حوزه ی بلاغت " المعجم فی معاییر اشعار المعجم " راکاملترین منبع می دانند و به تبع آن ویا آثاری که متأثر از آن نگارش یافته است، مورد استفاده قرار می گیرد.

منتقدان امروزی حتی بر این عقیده اند که چون زبان دائماً در حال تغییر و تحول است و در کنار آن معیارهای زیباشناسی نیز دستخوش همین تحولات دائمی است؛ با یک نگرش و درک ثابت از جنبه های بلاغی زبان نمی توان به تحلیل آفریده های ادبی در دوره های مختلف پرداخت و برای دریافت زیبایی های زبانی ادبیات نوین به دیدگاه های نو و نگاهی متفاوت نیاز داریم (فتوحی، ۱۳۸۵: ۲۲). بنابراین با توجه به تفاوت های ساختاری زبان های گوناگون و نقش ها یا کارکردهای متنوع زبان و تغییر ارزش های زیبای شناسی در دوره های مختلف، اساساً لازم است معیارهای موجود در بلاغت برای سنجش کلام ادبی بازنگری، متحول و احیا گردد. این ضرورت در شاخه مورد نظرها یعنی « علم معانی » بیشتر احساس می شود؛ زیرا از میان علوم سه گانه بلاغی این علم کمتر مورد توجه قرار گرفته است. با توجه به موارد یادشده، این مساله مطرح است که

* Mohammad.pouryavar96@gmail.com